

ARTS

Tres grans escultors units al Saló de la Caixa de Sabadell

Mila Torres

Al Saló Modernista de la Caixa de Sabadell s'ha pogut veure del 31 de gener fins al passat 17 de març una exposició que recollia l'obra de tres grans escultors que van definir una època molt determinada de la història de l'art i que, sens dubte, van jugar un paper primordial en el desenvolupament de l'escultura d'avantguarda. Es tracta de Pau Gargallo (Maella, 1881-Reus, 1934), del que es van exposar cinc dibuixos i deu escultures; Juli González (Barcelona 1876- Arcueil, 1942) present amb deu escultures i set dibuixos i Manolo Hugué (Barcelona 1872- Caldes de Montbui, 1945) amb deu escultures igualment i vuit dibuixos. No es tractava d'una exposició molt extensa en quant a quantitat d'obra exposada però que sí deixava clara la idea base de la mostra.

Quina era aquesta idea base? Quina ha sigut l'excusa per muntar aquesta mostra? Quin era el nexa unitari que permetia donar una cohesió a l'exposició? Serien varies les respostes que es podrien donar.

Per una banda tots van ser amics i col·laboradors d'en Picasso. Hugué el coneixia des dels anys de joventut de la Barcelona d'Els Quatre Gats. González va ensenyar a Picasso a treballar el ferro. Els quatre artistes coincideixen a París cap al 1903, tots treballant segons la seva pròpia personalitat.

Tots tres van coincidir en el temps i en l'espai i van formar part de l'avantguarda de principis de segle XX, cadascú a la seva manera i no amb igual profunditat. Per aquest motiu el tres escultors van treballar incloent el buit en les seves creacions, cosa que fins aquells moments no s'havia fet, es sortia, d'aquesta manera, de les obres compactes i massisses, per dotar-les

Pau Gargallo. *Kiki de Montparnasse*. Bronze, 1928.

d'un nou caire més aeri i volàtil sense deixar de ser volumètric. L'aire passa a formar part de l'escultura, no només l'envolta sinó que passa a formar part d'ella. L'escultura respira i l'ambient on estigui ubicada formarà part del seu llenguatge, de la seva expressivitat. L'escultura va patir un canvi profund que la dotava no noves de noves maneres de crear, sinó també de noves maneres d'expressió, de comunicació, d'art.

Seguint en aquesta línia d'escultura avantguardista, els tres artistes van experimentar amb nous materials i noves tècniques. Juli González va fer servir una tècnica industrial per treballar el ferro, utilitzà el bufador per ajuntar i reforçar-lo. Gargallo va introduir l'escultura en planxa de metall que li permetia obtenir noves possibilitats expressives. Hugué procurava no polir els materials per jugar amb els contrastos de textures.

Per tant hi ha una unitat en l'espai, tots tres van viure a Catalunya i van passar èpoques a París. Hi ha una unitat en el temps, es portaven pocs anys, al 1903 quan tots tres es trobaven a París, Gargallo i Picasso tenien vint-i-dos anys, González vint-i-set i Hugué, el més gran amb trenta-un. Els tres tenien ganes per descobrir noves formes de treballar i els tres van establir una amistat amb Picasso del qual van rebre influències i al qual també van influenciar.

Aquesta reflexió en quant a la unitat que permetia i donava pes a aquesta mostra és també una bona excusa per poder apreciar el treball de tres artistes, units per tot el que hem comentat amb anterioritat però cadascú amb el seu propi llenguatge plàstic que hem pogut comprovar i en el que ens hem pogut recrear.

Manolo Hugué és sens dubte el més diferent, malgrat viure plenament en aquesta època d'avantguardes, en quant a mantenir-se dins un tipus d'obra que podríem denominar més clàssic. És el més realista plenament inserit en el seu país, en el seu folklore, creant amb formes plenes i arrodonides, amb una temàtica popular allunyada de l'avantguarda. Buscant una obra vitalista, una creació viva. Avantguardista en quant a la resolució de noves formes creatives i en quant a l'expressió pròpia dels materials. Hugué es recreà en el volums, aconseguint formes d'una gran solidesa. Les obres, de petites dimensions, representen figures femenines de volums generosos i tipus populars. En les obres sobre paper, de les quals en va fer moltes, es continua apreciand el seu personal estil de formes plenes, clares i fresques.

En Juli González l'avantguarda va ser més impactant. Va ser pioner en quant a treballar el ferro com a material d'escultura. El va ensenyar el seu pare que era ferrer i escultor. Les seves escultures tendeixen cap a una semiabstracció en la que el buit té molta presència. Les màscares que es mostraven a l'exposició presentaven tant l'espai ocupat com el lliure formant un tot unitari ple. En l'obra sobre paper s'observa el cubisme d'una manera rotunda. Recordem que González va

Pau Gargallo. *Maternitat*. Terracota, 1931.

Juli González. *Petita màscara de tall*, Montserrat. Ferro, 1930-33.

Manolo Hugué. *Torero dempeus*. Bronze, 1931.

començar com a pintor i que només va esculpir els darrers quinze anys de la seva vida.

D'en Pau Gargallo es presentaven obres en les que es podia apreciar el gust per les formes arrodonides i el pas de la transformació de la figura cap al cubisme. No va trencar totalment amb el realisme. Buscava sempre l'equilibri en quant a l'inclusió de zones massisses i zones buides, per mitjà de les quals jugava amb la llum i les ombres per crear la sensació de volum. Aconsegua crear amb gran expressivitat mitjançant les formes. En els dibuixos exposats s'apreciava el gust pel moviment i per les línies corbes.

Una exposició de gran talla que ens permetia conèixer i relacionar a tres escultors que han influenciat en l'escultura del segle XX marcant un progrés i una evolució creativa de gran importància.

ARTS

Centenari de Wifredo Lamm

Joan Cuscó

En el Saló Modernista de la Caixa de Sabadell s'exposa del 9 d'abril al 9 de juny "L'ull del tigre. Dibuixos 1943-1958" del Museu nacional de Bellas Artes de L'Havana, en commemoració del centenari de Wifredo Lamm. Lam va néixer a Sagua la Grande, Cuba, 1902, i morí a París el 1982. Era fill de comerciant xinès de Canton. La seva mare era una mulata d'arrels espanyoles i africanes. Ben jove, als 21 anys, exposa a L'Havana i després agafa un vaixell que el durà a Espanya, on residirà fins el 1938. Participa en la defensa de la República espanyola. És hospitalitzat a Catalunya i en la mateixa clínica coneix l'escultor Manolo Hugué, el qual li donà una carta de presentació per Picasso. El 1938 es trasllada a París, coneix Picasso i té contactes amb Michel Leiris, Joan Miró, Paul Eluard, Pierre Matisse, George Braque...

Fa la primera exposició a París i en esclatar la guerra, el 1941 ha d'emprendre un viatge que passa pel camp de concentració de La Martinica, per Santo Domingo i el retorn a L'Havana. Retorna a París uns anys després, sense deixar d'anar a Cuba, on passa temporades. Manté la seva projecció internacional amb noves exposicions arran del món. El 1978 pateix una embòlia que l'obligarà a desplaçar-se amb cadira de rodes. El 1982, després d'haver exposat a la Galeria Pierre Matisse de Nova York, mor l'11 de setembre a París.

Aquesta exposició ja ha estat presentada a les Illes per Sa Nostra-Caixa Balears i després de Sabadell serà presentada per Caja Duero.

En l'obra d'aquest artista predominen els temes afrocubans. Els seus dibuixos, però, són punt de partida de moltes obres significatives i ens introdueixen en el seu particular univers creatiu. Conformen un sistema iconogràfic molt personal constituït per figures imaginàries, reals, abstractes; sobrietat de colors, però desbordants d'una força tellúrica vital que ell tradueix en imatges.

Se suposa que Lamm, el 1938 va passar per Sabadell. Ara, amb aquesta exposició commemorativa que ens ofereix Caixa de Sabadell (que n'ha editat el catàleg), amb la seva obra el tenim ben representat.

Wifredo Lam
Animal. 1954.
Tinta i paper
retallat i enganxat
damunt cartró
Peter Borough.
45 x 62 cm.